

TAPIO

Förenklad tillståndprocess för miljöåtgärder

 skogscentralen

Jord- och skogsbruksministeriet

Innehåll

Bakgrund	3 – 4
För ett smidigt tillståndsförfarande och hänsyn till landskapet	
Ändringar i lagstiftningen	
Verkställande i kommunerna	5 – 6
Olika utvecklingsbehov i olika kommuner	
Steg i förenklingen av tillståndsförfarandet	
Sex sätt att slimma processen	7 – 14
Mer samarbete och växelverkan	
Behövs det tillstånd? – regler ger tydlighet	
Tydlighet i alla skeden av processen	
Giltighetstiden ska motsvara behovet	
Skogsbrukskunskaper behövs när beslut fattas	
Lägesbedömning vid planändring	
Utveckling på riksnivå	15
Information om projektet	16

För ett smidigt tillståndsförfarande och hänsyn till landskapet

Genom markanvändningsplanering sammanjämkar man olika användningsändamål för områden. Kommunerna gör upp generalplaner för att organisera och styra användningen av områden med stöd av markanvändnings- och bygglagen. När man gör upp en generalplan bör man beakta landskaps- och naturvärden.

I statsrådets skogspolitiska redogörelse 2050¹ föreslås att markanvändningsplaneringen och planläggningen utvecklas så att dessa stöder en mångsidig användning av skogen i affärsverksamhetssyfte. I en utredning som Jord- och skogsbruksministeriet beställt för man fram behovet att förenkla förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder enligt 128 § i markanvändnings- och bygglagen på områden reserverade för jord- och skogsbruk².

I en utredning som beställts av Miljöministeriet konstaterades också att förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder behöver utvecklas³.

I den här broschyren presenterar vi olika möjligheter att göra förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder smidigare på områden som i generalplanerna reserverats för skogsbruk. Broschyren har producerats för att användas av kommunledningen, tjänsteinnehavare, förtroendevalda, aktörer i skogsbranschen och skogsägare.

Broschyren fungerar som stöd när man vill förenkla kommunernas förfarande med tillstånd för miljöåtgärder, och den uppmuntrar till mer samarbete mellan kommunerna, skogsbranschens aktörer och skogsägarna.

Källor:

1 Jord- och skogsbruksministeriet 2014. Statsrådets skogspolitiska redogörelse 2050.

2 Matila, A. ym. 2015. Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja -määräyksiin sekä maisematyölupaan.

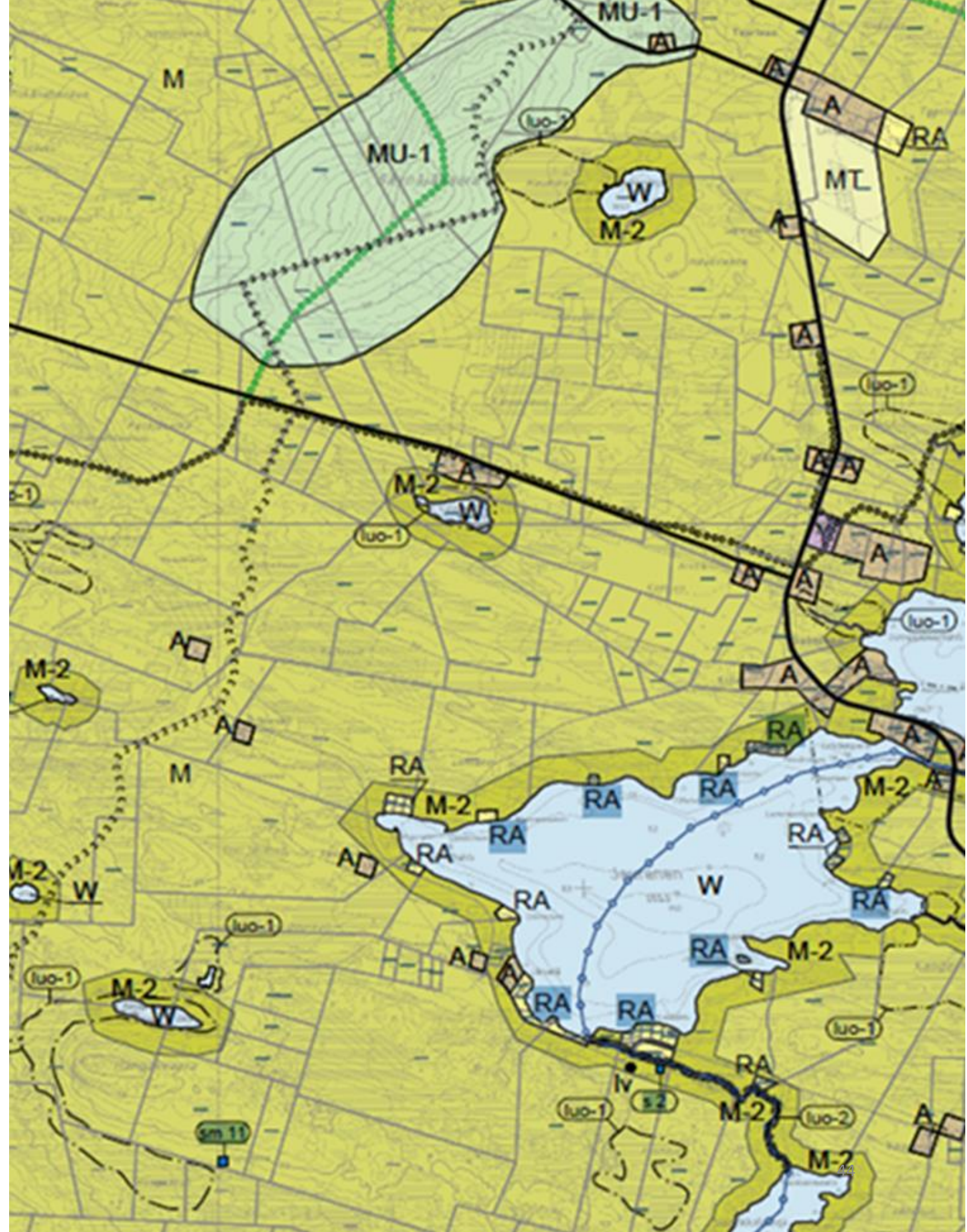
3 Huhtinen, T. & Vainio, A. 2016. Metsämaa kaavoituksessa.

Ändringar i lagstiftningen

Tillämpningsområdet för stadgandena om tillstånd för miljöåtgärder ändrades genom en ändring i markanvändnings- och bygglagen 2017. Efter lagändringen kan man inte kräva tillstånd för miljöåtgärder på områden som reserverats för jord- och skogsbruk i en generalplan som godkänts efter 1.5.2017.

Lagändringen påverkar inte generalplaner som godkänts före 1.5.2017. Det finns ungefär 2 000 sådana generalplaner i Finland. En generalplan kan innehålla en bestämmelse om att byggarbeten, trädfällning eller andra jämförbara åtgärder som förändrar landskapet inte får ske utan tillstånd för miljöåtgärder. Tillstånd behövs dock inte för åtgärder med ringa verkningar.

Varje kommun borde undersöka om tillståndsförfarandet behöver förenklas vad gäller trädfällning. På så sätt kan man trygga möjligheterna att idka skogsbruk.

Olika utvecklingsbehov i olika kommuner

Tillståndsförfarandena och behovet att utveckla dem är olika i olika kommuner. Därför är det bra att fundera på hur förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder ser ut i dag och överväga vilken nytta olika förenklingssätt skulle ge och hur de passar in i den egna kommunens verksamhet.

När man analyserat nuläget kan man lättare se vilken nytta man skulle ha av att utveckla tillståndsförfarandet. Det kan till exempel handla om att de administrativa tillvägagångssätten förtydligas, att de olika skedena i förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder löper smidigare och att arbetstiden som används på tillstånden minskar.

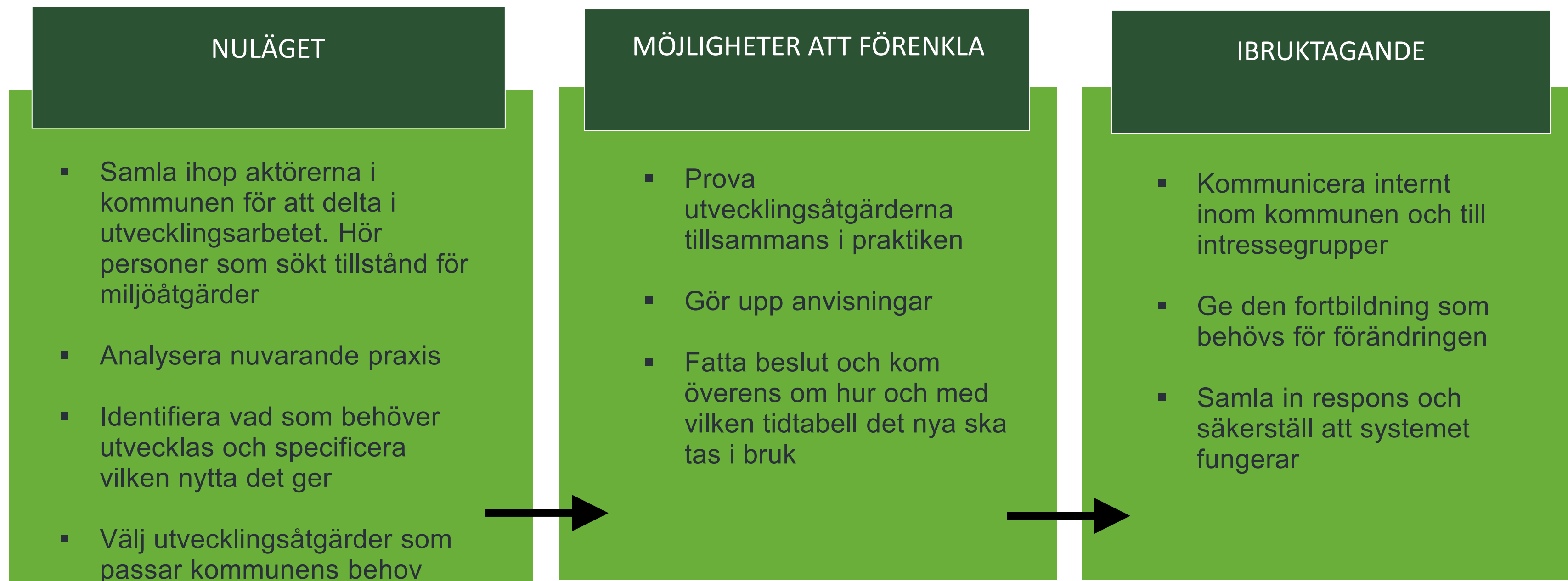
För markägaren medför tillståndet för miljöåtgärder kostnader i form av avgiften för själva tillståndet, hörandet av grannarna och arbetsinsatsen som används på processen. Dessutom kan villkoren för tillståndet innehålla begränsningar av användningen av skogen, till exempel av avverkningar, vilket medför bortfall av virkesinkomster.

Andra förluster kan uppstå till exempel om avverkningar fördröjs. Dessa kostnader faller helt och hållet på markägaren. För kommunen orsakar förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder utgifter huvudsakligen för tillståndshandläggarnas arbetsinsats.

Steg i förenklingen av tillståndsförfarandet

Schemat nedan visar de olika stegen för att bedöma om förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder behöver göras lättare och vilka möjligheter det finns att göra det. Det gör det också lättare att samarbeta och lägga upp en tidtabell för den lokala utvecklingen.

Sex sätt att förenkla förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder

På de följande sidorna presenteras metoder som kan användas för att utveckla förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder så att det löper smidigare. Metoderna har valts genom att man intervjuat experter och testat metoderna vid workshoppar och utbildningsevenemang.

1. Mer samarbete och växelverkan

När man ska slimma tillståndsförfarandet är det bra att arbeta med en bred bas. I arbetet behövs kommunens experter, skogsägare och aktörer i skogsbranschen.

En öppen och regelbunden kontakt erbjuder ett flexibelt sätt att diskutera nyttan med att utveckla förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder för avverkning. Samtidigt kan man mera allmänt diskutera nyttan med att sammanjämka skogsbruk och planläggning.

Man kan grunda tillfälliga eller permanenta arbetsgrupper för samarbetet. Verksamheten kan ha fria former. Behoven varierar och samarbetet formar sig efter den lokala situationen.

Med ökat samarbete kan de som beviljar tillstånd för miljöåtgärder bättre identifiera skogsägarnas mål. Samtidigt får man mer kunskap om ekonomiskogens utveckling och skogsvårdens betydelse för skogsbrukets lönsamhet.

Frågor som kommunen, skogsägarna och skogsaktörerna kan fundera på tillsammans:

Skogslandskapet i generalplanen

- För vilken sorts skogsbruksområden och i vilka situationer krävs det tillstånd för miljöåtgärder i de nu gällande generalplanerna?
- Hur ser skogsbruket ut i dessa områden jämfört med områden där det inte krävs tillstånd för miljöåtgärder? Hur mycket finns det av dessa områden?
- Hur bedömer man konsekvenserna av tillstånd för miljöåtgärder i kommunen?

Förfarande med tillstånd för miljöåtgärder

- Vad är bra i förfarandet, vad borde utvecklas?
- Hur erbjuder man rådgivning till den som söker tillstånd för miljöåtgärder i kommunen?
- Hur mycket information finns det om tillståndsförfarandet till exempel på kommunens webbplats?
- Hur kan förfarandet göras smidigare?

Beslut om tillstånd för miljöåtgärder

- Vilka kunskaper har handläggarna av tillstånd för miljöåtgärder om åtgärder i ett hållbart skogsbruk? Hurudan kunskap behöver man mer av?
- Hur mycket sysselsätter handläggningen av tillstånden kommunens tjänstemän, tjänsteinnehavare och förtroendevalda?

2. Behövs det tillstånd? – regler ger tydlighet

I § 128.2 i markanvändnings- och bygglagen står det att tillstånd för miljöåtgärder inte behövs för åtgärder med ringa verkningar. Lagen definierar inte närmare vad åtgärder med ringa verkningar är.

Kommunerna har möjlighet att som interna anvisningar sätta upp kriterier för vilka skogsbruksåtgärder som ska betraktas som ringa i generalplanernas M-, MU- och MY-områden. Kommunerna har ingen laglig skyldighet att göra upp sådana anvisningar, och det finns inga officiella formkrav på anvisningarna. Detta gör det möjligt att ta kommunens egna särdrag i beaktande.

Kommunala anvisningar ger flera fördelar:

- Kommunvisa definitioner av skogsbruksåtgärder med ringa verkningar ger en enhetlig linje för beslutsfattandet i kommunen.
- Anvisningar ökar insynen i handläggningen av tillståndsärendena.
- Med hjälp av anvisningarna vet handläggare och markägare på förhand vilka slags skogsvårdsåtgärder och avverkningar som inte kräver tillstånd för miljöåtgärder.
- Tydliga anvisningar beaktar kommunens och markägarens synvinklar, minskar antalet tillståndsansökningar och sparar på kommunens resurser.

Tillstånd med ringa verkningar i miljöutskottets betänkande

Riksdagens miljöutskott har i ett betänkande¹ tagit ställning till åtgärder med ringa verkningar och efterföljandet av skogslagens krav i samband med ändringen av markanvändnings- och bygglagen 14.3.2017.

Utskottet konstaterar att åtgärder med ringa verkningar avser exempelvis vård av plantbestånd, beståndsvårdande avverkning och avverkning av storm- eller insektsskadat virke, överhuvudtaget åtgärder vars effekter på landskapet är obetydliga.

”Utskottet konstaterar att vid skogsbruksåtgärder ska kraven i skogslagen iakttas, såsom anmälningsskyldighet om avverkning, det vill säga anmälan om användning av skog, förnyelseskyldighet vid förnyelseavverkning och bestämmelserna om minimimängden utvecklingsdugligt trädbestånd vid beståndsvårdande avverkning.”

Källa: 1 Miljöutskottets betänkande 2/2017 rd– RP 251/2016 rd

Även om kommunen har anvisningar för att definiera ringa åtgärder har den fortfarande kvar möjligheten att överväga från fall till fall. I anvisningarna bör man tydligt nämna i vilka fall som tillstånd för miljöåtgärder inte behövs och i vilka gränsfall markägaren bör diskutera behovet av tillstånd med tillståndsmyndigheten.

3. Tydlighet i alla skeden av processen

Förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder kan ses som en process i fyra skeden. Varje skede är viktigt, och därför bör man bekanta sig med och utveckla varje skede för att helheten ska bli smidig.

A. Rådgivning till kunden

Den ansvariga myndigheten bör inom gränserna för sina befogenheter ge sina kunder gratis råd och svara på frågor kring skötseln av ärendet. Det är en viktig uppgift och det är bra om kommunen säkrar resurserna för den. Fungerande växelverkan och samarbete kan minska behovet av rådgivning.

Personer kan till exempel fråga om de behöver tillstånd för miljöåtgärder. Om kommunen har definierat vad som räknas som ringa åtgärder, kan det behövas råd om hur gränsen ska dras i situationer där den planerade skogsbruksåtgärden inte finns med i anvisningarna. Uppdaterad information på kommunens webbplats minskar behovet av avgiftsfri rådgivning.

När tillstånd för miljöåtgärder behövs leder rådgivning till bättre tillståndsansökningar och minskar behovet att be om komplettering.

B. Behov och ansökan

I områden med planer som godkänts före 1.5.2017 får man inte genomföra jordbyggnadsarbete och sådan trädfällning eller någon annan härmed jämförbar åtgärd som förändrar landskapet, utan tillstånd för miljöåtgärder (åtgärdsbegränsning):

- på ett detaljplaneområde
- på ett generalplaneområde, om så bestäms i generalplanen, eller
- på ett område där byggförbud enligt 53 § för utarbetande av detaljplan gäller eller beträffande vilket så har bestämts för utarbetande av generalplan eller ändring av generalplanen.

Utgångspunkten i markanvändnings- och bygglagen är att bara åtgärder som förändrar landskapet kräver tillstånd. Tillstånd för miljöåtgärder för trädfällning söker man med en separat blankett som finns att få hos varje kommuns byggnadstillsyn. För tillståndet tas en avgift som kommunen fastställt.

C. Ansökan om tillstånd för miljöåtgärder

I markanvändnings- och bygglagen nämns vilka utredningar som ska bifogas till ansökan om bygglov. Samma bestämmelser tillämpas också när det gäller tillstånd för miljöåtgärder.

Handläggningen av ansökan underlättas när man på ansökningsblanketten anger virkesmängderna på åtgärdsfigurerna, uppskattning av avgången samt areal.

D. Beslut om tillstånd för miljöåtgärder

Kommunens myndighet för tillstånd för miljöåtgärder bör fatta beslutet inom en rimlig tid. Beslutet ska vara tydligt, kompakt och motiverat. Beslutet ska relatera till beståndets växtplats, utvecklingsklass och utveckling efter åtgärden.

Förutsättningarna för tillstånd för miljöåtgärder nämns i markanvändnings- och bygglagen. Tillståndet ska beviljas om åtgärden inte försvårar användningen av området med tanke på det ändamål det reserverats för i planen eller fördärvar stadsbilden eller landskapet.

Ett bra beslut tryggar ekonomiskogens ekonomiska, ekologiska, sociala och kulturella hållbarhet och skyddet av markägarens egendom.

V A S A . ANSÖKAN Mottaget

Ansökan om tillstånd för miljöåtgärder
MBL 128 §, MBF 72 § 2. mom

1 Område där åtgärden utförs	By / kommunal	Lägenhetens namn / kvarterets nummer	Lägenhetens RN:r / tomtens nr / bygplatsens nr
	Arealen på det område som är föremål för jordbyggnadsarbete, trädfällning eller någon annan härmed jämförbar åtgärd m ²		
2 Sökande	Namn		Telefon
	Adress		Fax /e-post
3 Åtgärd och motiveringar (vid behov inlämnas planerna som bilaga)	Motiveringar och en kort beskrivning av de åtgärder för vilka man ansöker om tillstånd. I beskrivningen skall också redogöras för den planerade eftervärden		

Förutom ansökningsblanketten behövs följande bilagor:

- En utredning över att den sökande besitter fastigheten
- Fullmakt, i det fall att den sökande är någon annan än fastighetens innehavare
- En karta med åtgärdsfigurerna och avverkningssätten utmärkta. Kartan kan man få bland annat från skogsbruksaktörernas datasystem.
- En redogörelse för hörandet av grannarna på de fastigheter vars närlandskap påverkas av åtgärden.

4. Giltighetstiden ska motsvara behovet

I 143 § i markanvändnings- och bygglagen står det att tillstånd för miljöåtgärder kan beviljas för högst tio år för planmässig skogsvård. Skogsvården är att betrakta som planmässig om den bygger på en plan där skogsbruksåtgärderna, basuppgifter om området och tidpunkten för avverkningen framgår.

Kommunerna har möjlighet att föra fram den här möjligheten lokalt. Å andra sidan behöver man kunna göra bedömningar från fall till fall.

Förlängning av tillståndets giltighetstid

I regeringens proposition föreslås att giltighetstiden för tillstånd för miljöåtgärder ska förlängas för avverkningar eftersom ”Bestämmelsen om giltighetstiden för ett tillstånd för miljöåtgärder har visat sig vara problematisk när det gäller omfattande och långvariga avverkningar. I allmänhet grundar sig dessa på en skogsbruksplan som innehåller en tidtabell för åtgärderna. I det avseendet är en giltighetstid på tre år för tillståndet för miljöåtgärder kort, och möjligheten att förlänga giltighetstiden för tillståndet utgör inte någon tillförlitlig grund för genomförandet av planen.”

”När man överväger en lämplig giltighetstid skall planens innehåll eller avsikten med och tidtabellen för den plan som håller på att uppgöras beaktas. Bestämmelsen skall inte tillämpas på avverkning i liten skala eller fällning av träd i närheten av bebyggda områden.”

Källa: Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av markanvändnings- och bygglagen 164/2003 rd

5. Skogsbrukskunskaper behövs när beslut fattas

Markanvändnings- och bygglagen ställer utbildnings- och behörighetskrav på till exempel byggnadsinspektörer men inte på dem som handlägger tillstånd för miljöåtgärder. Det varierar från kommun till kommun vilken utbildning och arbetserfarenhet de tjänsteinnehavare som behandlar tillståndsärendena har.

Det är kommunens byggnadstillståndsmyndighet som beslutar om tillstånd för miljöåtgärder, om inte den befogenheten har överförts på en annan myndighet. För att beslutsfattandet ska vara smidigt och fungerande är det önskvärt att man har tillgång till tillräckligt med skogsbruksexpertis när man beslutar om tillstånd för trädfällning på skogsbruksmark.

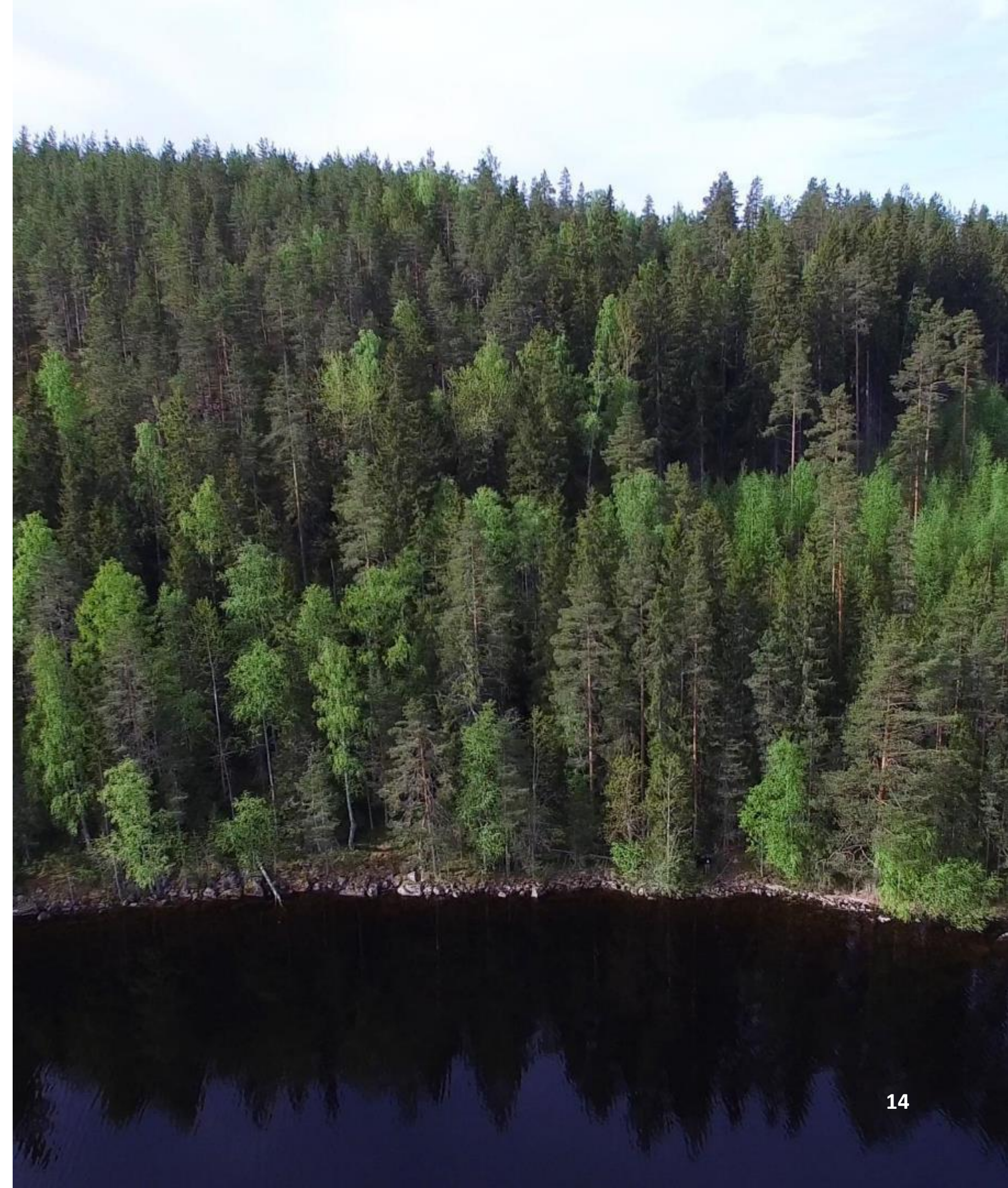
Lämpliga kurser för dem som beslutar om tillstånden är till exempel Finlands skogscentrals Min skog-kurser.

6. Lägesbedömning vid planändring

Kommunen bör se till att generalplanerna hålls uppdaterade. Beslutet om att ändra en generalplan-påverkas av hur aktuell planen är och av vilka andra behov det finns att uppdatera styrningen av markanvändningen.

När man undersöker behovet av planändringar funderar man samtidigt på om det finns skäl att uppdatera bestämmelserna om tillstånd för miljöåtgärder. Planerna gäller tills de ersätts av nya (planändring). En generalplan kan upphävas som onödig efter behovsprövning.

Utveckling på riksnivå

Det skulle underlätta för alla parter om tillstånd för miljöåtgärder kunde sökas med samma slags information i hela landet. Nationella krav på innehållet i ansökan skulle göra myndigheternas arbete lättare och skogsägarnas ställning mer jämlik i olika delar av landet.

En digital, kontinuerligt uppdaterad karttjänst över de nuvarande områdena där det krävs tillstånd för miljöåtgärder skulle göra det lättare att hitta information och minska behovet av rådgivning. Karttjänster skulle kunna utvecklas så att generalplanskartan med beteckningar och bestämmelser kan laddas ner genom ett öppet gränssnitt till aktörernas egna geodatasystem.

På riksnivå skulle det behövas enhetligare förfaranden för tillståndsansökan. Till exempel en elektronisk ansökningsblankett för hela landet skulle göra processen smidigare.

Handläggningen av tillstånd för miljöåtgärder i kommunerna skulle underlättas om det fanns möjlighet för den sökande att skicka sina åtgärdsfigurer till kommunen som geodata. Då skulle den ansvariga tjänsteinnehavaren lättare kunna jämföra ansökan med generalplanens krav.

Information om projektet Skogar och planläggning

I projektet Skogar och planläggning utvecklades förfarandet med tillstånd för miljöåtgärder och beaktandet av landskapet. Projektet genomfördes åren 2018-2020 och finansierades av Jord- och skogsbruksministeriet.

Förutom den här broschyren producerade projektet broschyren Nya sätt att främja beaktande av skogens landskapsvärden, som är avsedd att användas när generalplaner görs upp.

Projektet genomfördes i samarbete mellan Tapio Ab, Finlands skogscentral och MTK rf. Linnunmaa Oy och FCG Planering och teknik Ab gjorde separata expertutredningar.

I projektets styrgrupp deltog Jord- och skogsbruksministeriet, Miljöministeriet, Finlands kommunförbund, Esbo stad, Lahtis stad, Borgå stad, Finlands skogscentral, Skogsindustrin rf, Forststyrelsen Skogsbruk Ab, MTK rf och Tapio Ab.

I projektets workshoppar deltog experter från kommunerna Lahtis, Hyvinge, Heinola, Kuopio, Jyväskylä, Soini, Orimattila och Hollola, samt från Nylands förbund och Tavastlands och Sydöstra Finlands närings-, trafik- och miljöcentraler.

Den här broschyren kompletterar Tapios broschyrserie om sammanjämkning av planläggning och skogsbruk.

- Broschyren Skogsägarens planlägningshjälp (Tenhola et al. red. 2016)
- Broschyren Kaavoituksen metsäapu (Tenhola et al. red. 2018)
- Broschyren Nya sätt att främja landskapshänsyn i skogsbruksområden (Salmi et al. red. 2020,)

Rekommenderat sätt att hänvisa:

Matila, A., Salmi, M. & Tenhola, T. (red.). 2020. Förenklad tillståndsprocess för miljöåtgärder. Tapio Ab
ISBN 978-952-5632-88-0
ISSN 2342-804X(pdf)

Foton: pärmen, s. 7, 16 Kimmo Rampanen/Vastavalo, s. 2, 14 Sami Karppinen, s. 13 Tommi Tenhola.

Tapio Ab ger inte användaren några garantier för att informationen i broschyren är uppdaterad, felfri eller användbar för ett visst specifikt ändamål. Tapio Ab garanterar heller inte på något sätt användaren att ett visst eller önskat resultat nås under alla omständigheter. Tapio Ab ansvarar inte för utgifter, förluster eller skada som användning av den här broschyren eventuellt orsakar för användaren.

TAPIO